

GÜZEL ALIŞKANLIKLARI SÜRDÜRELİM!*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun, devâm etsin, dâimî olsun... Allah rahmetinden mahrum etmesin... Rızasının dairesinin dışına adım attırmasın... Sevdiği kul olmayı nasîb etsin... Ramazan geçti; Ramazan'da kazanılan güzel vasıfları, Ramazan'dan sonra kaybetmemeyi nasîb etsin...

a. Ramazan Orucu Günahları Sildirir

Peygamber SAS Efendimiz sahih kaynakların yazdığına göre, buyurmuş ki:¹

مَنْ صَامَ رَمَازَانَ، فَعَرَفَ حُدُودَهُ، وَيَتَحَفَّظُ مِمَّا
يُنْبَغِي أَنْ يَتَحَفَّظَ مِنْهُ، كَفَّرَ مَا قَبْلَهُ

(حم.ع.حب.حل.هب.ق.ض.عن أبي سعيد)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.55, no:11541; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.219, no:3433; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.322, no:1058; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.III, s.310, no:3623; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.304, no:8288; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.180; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.392, no:4496; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.761, no:23727; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.459, no:22613.

RE. 426/2 (*Men sàme ramadàne, fearafe hudûdehû, ve yetehaffezu mimmâ yenbağî en yetehaffeza minhü, keffera mâ kablehû.*)
“Kim Ramazan orucunu tutarsa ve onun sınırlarını, ahkâmını, yasaklarını bilirse; orucun inceliklerini bilir ve yemek içmekten ayrı, kendisinin sakınması gereken noktalardan gözünü, kulağını, diğer âzâlarını sakınmasını becerebilirse; bu Ramazan orucu geçmiş günahlarına kefarete olur, hepsini sildirir.” diye müjde var. Bu kesin bir şey...

Şimdi tabii mühim olan, bir insanın güzel bir vasfıkazandıktan sonra kaybetmemesi... Bir güzel vasfı kazanmak kolay olmuyor. Güzel bir sıfat, güzel bir ünvan, Allah indinde makbul olan bir huy, bir güzel alışkanlık kazanmak kolay değil. İnsanların kötü alışkanlıklara kayması kolay oluyor da, iyi alışkanlıkları alması, benimsemesi kolay değil... Ama Ramazan bereketli bir ay olduğu için, çok şeyler kazandık.

Bunu en büyük ölçüde, oruç ibadetinin yapısı sağlıyor. Oruçkendisine hâkim olmayı kuvvetlendiriyor, nefsi yenmeyi sağlıyor, iradeyi kuvvetlendiriyor. Bir şeyi insan istese bile, canı çekse bile, dur demesini biliyor kendisine... Böylece, günah olan şeylerden korunacak bir güzel alışkanlık kazanmış oluyor.

Tabii, bu alışkanlığın devam etmesi lâzım! Öğrenilmiş olan şeyin hayatta uygulanması lâzım!.. Ramazan'da uyguladı, Ramazan'dan sonra uygulamadı; o zaman kıymeti yok... Fakülteyi bitirmiş, diplomayı almış, ama

o mesleği yapmıyor, uygulamıyor gibi veya mesleğinin gereğini yapmıyor gibi oluyor.

Bu Ramazan'ın sonunda Allah bize bir bayram lütfetmiş. El- hamdü lillâh, onun lütfuyla bayram ediyoruz. Bayramın sonuna geldik. Allah nice bayramlara bizleri sıhhat afiyetle eriştirsın... Sizleri, çoluk çocuğunuzla; kimleri seviyorsanız, istiyorsanız, onlar da yanınızda olarak, mutlu nice nice yıllar, nice Ramazanlara erişmeyi nasîb etsin... Kadir Gecelerini yakalayıp, ona tesadüf edip, onu ihyâ etmeyi nasîb etsin...

şimdi bayramdan sonra, bu Ramazan'daki durumun korunması lâzım! Korunmak için de, Ramazan'dan öteki aylara yumuşak bir geçiş gerekiyor. Ben öyle düşünüyorum. Peygamber SAS Efendimiz, bu böyle oruçlu devreden oruçsuz devreye pat diye geçmek yerine, başka bir şey tavsiye buyurmuş, bakın dinleyin!

b.şeval'de Altı Gün Oruç Tutun!

Buyuruyor ki, yine sahih kaynakların bize naklettiğine göre... Sahih kaynaklar kimler: Ahmed ibn-i Hanbel, Hanbelî mezhebinin imamı, büyük hadis alimi, *Müsned-i Ahmed ibn-i Hanbel* diye eserini duymuşsunuzdur. İmam Müslim, *Sahîh-i Müslim*'in sahibi... İmam Ebû Dâvud, Neseî, İmam Tirmizî, İmam İbn-i Mâce... Yâni *Sıhah-ı Sitte*'den epeyce var. Ebû Eyyûb Hazretleri'nden ve Sevban Hazretleri'nden rivayet etmişler.

Ebû Eyyûb Hazretleri, baba adını ve ismini geniş olarak bilmemize yarayacak bilgiler burada kayıtlı değil ama, sanırım Hâlid ibn-i Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'dir. Peygamber Efendimiz'in çok sevdiği, Peygamber SAS Efendimiz Medine'ye geldiği zaman, Efendimiz'i evinde misafir etmiş olan, onun için *Mihmandâr-ı Peygamberî* diye tanınan bir sahabidir.

Mihman Farsça, misafir demek... *Mihmandar* da, misafiri alıp evinde misafir eden demek... *Mihmandâr-ı Peygamberî*, yâni Hazret-i Peygamber'e ev sahipliği yapmış olan...

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri medâr-ı iftiharımız, İstanbul'umuzun başının tacı... Her sahabe mahşer gününde, vefat ettiği yerdeki müslümanların önderi olarak mahşer yerine gidecek. Mahşer yerinin en güzel yeri de, Peygamber SAS Efendimiz'in yanı ve *Livâü'l-Hamd* isimli Hamd Sancağı'nın altı. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Hazret-i Adem dahil bütün peygamberler, o Hamd Sancağı'nın altında toplanacaklar.”

Peygamber Efendimiz'in elinde Hamd Sancağı olacak; sâlihler, siddîkler, şehidler orada toplanacaklar. Her beldenin müslümanları da o beldedeki sahabinin; oralara ne zaman gelmiş cihad için, nasıl cihad etmiş, nasıl vefat etmişse, türbesi orada olan o mübareklerin önderliğinde gidecekler Peygamber Efendimiz'in yanına...

Yâni ümid ediyoruz ki, İstanbul'daki kardeşlerimiz, mihamdâr-ı peygamberî Hâlid ibn-i Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nin arkasından bir kafile olarak, zümre olarak mahşer yerine, Peygamber Efendimiz'in yanına gidecekler.

O mübarek nakletmiş. Onun evi, Peygamber Efendimiz'in Mescid-i Nebevî'sinin, türbesinin hemen karşı tarafında biraz solda idi. Şimdi oraları meydan oldu, mermer döşendi, hiç bir şey kalmadı, yâni evinin yeri mescid haline geldi. Ama eskiden Peygamber Efendimiz'in türbesinin karşısında Şeyhülislâm Arif Hikmet Efendi Hazretleri'nin çok kıymetli kütüphanesi vardı. Mimârî bakımdan da, içindeki yazma eserler bakımından da güzeldi. Hakkında makaleler yazılmış güzel bir sanat eseri idi, değerli bir eserd. Kibleye baktığımız zaman, onun biraz daha solunda idi.

Peygamber Efendimiz'in sevdiği, biraz da akrabalığı olan bir kimse Ebû Eyyûb el-Ensârî... Hâfızu'l-Kur'an, Kur'an-ı Kerim hafızı ve kurrâ, hıfzı iyi... Peygamber Efendimiz'in mescidinde imamlık yapmış. İstanbullular bilsin, hani o Eyüp semtindeki, o camideki, türbedeki o mübarek sahabenin kim olduğunu... Medine valiliği yapmış, sonra birçok cihadlara katılmış; sahabenin de kendisine çok izzet ve itibar ettiği, saygın bir kimse... Sahabe de onu çok sever ve sayarlardı. O rivayet etmiş.

Bu kadar izahtan sonra ne rivayet ettiğini söyleyeyim:²

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ، وَأَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ، كَانَ كَصَوْمِ

الدَّهْرِ

(ط. حم. م. د. ن. ت. ه. حب. عن أبي أيوب؛ بر. هب. عن ثوبان)

RE. 425/11 (*Men sàme ramadàne ve etbeahû sitten min şevvâl, kâne kesavmi'd-dehr.*)
“Kim Ramazan orucunu tutarsa...” El- hamdü lillâh tutanlar tuttu. Mâzereti olanların Allah mâzeretini kabul etsin... Sebep yokken tutmayanlar büyük fırsatlar kaçırdılar.

---

² Müslim, *Sahîh*, c.II, s.822, no:1164; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.132, no:759; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.547, no:1716; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.417, no:23580; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.134, no:3902; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.49, no:4640; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.347, no:3730; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.292, no:8214; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.163; Abdü'r- Rezzak, *Musannef*, c.IV, s.315, no:7918; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.188, no:380; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.321, no:1944; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.98, no:178; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.272; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.168, no:2696; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1142; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.57, no:1002; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.284, no:4207; Ebû Eyyûb el- Ensârî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.308, no:14341; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.IV, s.292, no:8215; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.326, no:1949; Hâris, *Müsned*, c.II, s.25, no:331; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.113; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.398, no:3645; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III; s.349, no:3735; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.278, no:485; Sevban RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VIII, s.745, no:23680 ve 23681; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.425, no:5103; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.460, no:22614.

Allah ıslah etsin, hidâyet versin... İnşâallah ömürleri olur da, önümüzdeki Ramazan'da akılları başlarına gelir de, İslâm'ın güzelliğini kavrarlar, anlarlar da, inşâallah o Ramazan'ı ihyâ ederler. Şimdi tabii imtihanın o safhası bitti, kazanan kazandı.

“Kim Ramazan orucunu tutarsa, (ve *etbeahû sitten min şevvâl*) sonra bunun arkasına Şevval ayından altı günü de eklerse...” Yâni, Şevval ayında altı günlük oruç var. Şevval ayı hangisi?.. İşte bu Ramazan'dan sonraki ay... Bu bayramın birinci günü Şevval'in biridir. Biz şimdi Şevval'in dördüncü günündeyiz. Bayram günlerinde oruç tutulmaz, o bitti. Önümüzdeki günlerde oruç tutulabilir.

“Kim Ramazan ayını tutarsa, ondan sonra buna Şevval ayından altı günlük orucu da eklerse, (*kâne kesavmi'd-dehr*) dehr orucu gibi olur.” Ne demek *savmü'd-dehr*?.. *Savmü'd-dehr* demek, hep oruçlu olmak demek. Eğer bir insan her gün oruç tutmuşsa... Senede haram olan günler var, bayram günlerinde oruç tutmayı Allah yasaklamış, “Bayram yapacaksınız?” buyurmuş. Onun dışında her gün oruçlu... Her gün, her gün oruç tutmuşsa bir insan, onun tuttuğu oruca *savmü'd-dehr* derler. Yâni, tüm zamanını, tüm günlerini oruçlu geçiriyor.

Bundan aşağı mertebede oruç nedir?.. *Savm-ı Dâvûdî*, yâni Dâvud AS'ın tuttuğu şekilde oruç tutmak... *Aleyhi ve alâ nebiyyine's-salâtü ve's-selâm*. Dâvud AS da başımızın tacı peygamberlerden birisi... O nasıl tutarmış?.. Bir

gün oruç tutarmış, bir gün tutmazmış; bir gün tutarmış, bir gün tutmazmış... Bu bir gün tutup bir gün tutmama şekline, *savm-ı Dâvûdî* derler; Dâvud AS'ın oruç tutuşu gibi oruç demek. Ama *savm-ı dehr*, hep oruçlu olmak demek.

Peygamber Efendimiz hep oruçlu olmayı tavsiye buyurmamış. O zaman orucun anlamı kalmaz. Hep oruç tutuyor, hep oruç tutuyor; oruç denilen şeyin ayrıcalığı kalmıyor, hayatı oruç olmuş oluyor. Aslında başka zamanları yiyecek de, oruç tuttuğu zaman biraz bayılacak. Biraz halsizleşecek, baygınlaşacak, açlığı anlayacak, fakirin halini anlayacak. Sonra midesi dinlenecek... vs.

Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği oruçlar şunlar: Haftanın pazartesi perşembe günleri oruç tutmak... Kendisi tutardı ve tavsiye ederdi. O hususta hadis-i şerifler var. Sonra her ayın başında, ortasında, sonunda oruç tutmayı tavsiye etmiş. İyilikler en aşağı on misli mükâfâtla mükâfâtlandırıldığı için, bir ayda üç gün oruç tutunca, otuz gün oruç tutmuş gibi olur diye, onu tavsiye etmiştir. Bununla ilgili hadis-i şerifler var.

Sonra her Arabî ayın ortasında, mehtaplı gecelerin gündüzünde, yâni ayın on üçünde, ön dördünde, on beşinde oruç tutmak... Tabii on üçünde kenarından hafif bir eksiklik vardır; on dördünde tamdır; on beşinde öbür kenarında hafif bir eksiklik vardır ama, göz çok zor fark eder. Ancak uzman, usta insan bakınca, "Ha, kenarında biraz eksiklik var." der. Ötekisi

yuvarlak sanır. İşte böyle mehtapla geceleri aydınlık olduğu için, pırıl pırıl olduğu için bu günlere, yâni kamerî ayların 13, 14 ve 15. günlerine *eyyâm-ı biyz* derler. *Biyz* da *ebyaz* kelimesinin çoğuludur Arapça'da. *Eyyâm*, *yevm* kelimesinin çoğulu... *Eyyâm-ı biyz*, *yevm- i ebyazlar*, yâni beyaz günler demek.

O günlerde Peygamber Efendimiz hep oruç tutarmış, hiç ihmâl etmezmiş. Hiç kaçırmamış o *eyyâm-ı biyz* oruçlarını... Onu tavsiye ediyor. Her ayın başında, ortasında, sonunda oruç tutmayı tavsiye ediyor. Her haftanın pazartesi perşembe günü oruç tutmayı tavsiye ediyor.

Bunun dışında kendisinin mûtadı, arada yapılısın diye tavsiye ettiği bazı oruç şekilleri var. Yâni oruçtan tamâmen kopmuyor müslüman, zaman zaman oruç tutuyor. Müslümanın oruç tuttuğu zamanlar sadece Ramazan'a münhasır kalmıyor, Ramazan'ın dışında da Allah rızası için oruç tutuyor.

Şimdi bu Şevval'in altı gününü de tutunca, (*kâne kesavmi'd- dehr*) bütün senesinin her gününü oruç tutmuş gibi sevap verecek Allah... Neden?.. Çünkü Ramazan 30 gündür, on misli mükâfâtıyla 300 gün eder. Şevval'in 6 günü de, on misli mükâfâtıyla 60 gün eder. $300 + 60 = 360$ gün eder. Zâten kamerî yıl 354 gündür. Demek ki altı gün fazlasıyla, bütün seneyi oruç tutmuş gibi oluyor.

O halde sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, bu Şevval ayı içinde, önümüzdeki günlerde altı gün oruç tutmanın kârlı, sevaplı, faydalı olduğunu, Peygamber Efendimiz'in bu hususta tavsiyede bulunduğunu size nakletmiş oluyorum. Dilerim ki, bu altı gün orucunu da tutarsınız.

Bu altı gün orucunu tutarken, isterseniz yarından itibaren başlarsınız, altı günü peş peşe tamamlarsınız. İsterseniz, aralıklı aralıklı, atlayarak tutabilirsiniz. Pazartesi perşembeleri tutarak altı günü öyle tamamlarsınız. İsterseniz eyyâm-ı biyzda başlayıp, üç gün daha ilâve ederek öyle tamamlarsınız. Bir taşla birkaç kuş vurmak, sevabı daha çok almak bakımından iki sevaplı işi beraber götürmüş olmak bakımından, kârlı olur diye, sevap kazanın diye ben size bunu hatırlatıyorum.

Oruç çok güzel bir ibadettir: 1. Ruhun terbiyesi bakımından, nefsin terbiyesi bakımından çok güzeldir. İradenin kuvvetlenmesi bakımından, insanın iradesinin kuvvetlenip kendisine hakim olması, nefesine hakim olması bakımından çok güzeldir. 2. Sıhhî bakımdan, bedenî bakımdan çok güzeldir. Yâni biz yiye yiye adetâ vücudumuzu zorluyoruz, tazyik altında tutuyoruz. Biraz yememeyi öğrenerek midemizi, karaciğerimizi, sindirim cihazlarımızı rahatlattırılmış olacağız. Her şey dinlenecek, hafifleyecek, rahatlayacak.

Bunun hem sevabı var, hem sıhhî faydası var. Mânevî faydası var, maddî faydası var... Rûhî faydası var, irâdî faydası var, çok kıymeti var. Ahlâkî faydası var; çünkü insan nefesine hakim

olduğu zaman, ahlâkı güzelleşiyor. Güzel ahlâk dediğimiz şey insanın kendi nefesine hakim olmasıyla olabiliyor. Yoksa insan nefesine yenildi mi, ahlâksızca işleri yapıveriyor.

Kim nefisini yenerse, o felâh bulur; kim nefisini yenemezse, engelleyemezse, dizginleyemezse, frenleyemezse, o da mahvolur.

Nefsi insanı çok kötülöklere bulaştırır; içki içirir, kumar oynattırır, para kaybettirir, hırsızlık yaptırır, rüşvet aldirtır. Gözlerini hırs bürür. Canı bir şeyi çektiği zaman haram, günah, yasak tanımaz, onu yapmağa yönelir, büyük günahlara girer. Sonunda çok fena olur.

Onun için, oruç çok güzel bir ibadet... Şimdi bugünlerde bayram bitiyor, yarından itibaren başlayabilirsiniz. Altı gün orucunu tavsiye ediyorum.

c. Her Aydan Üç Gün Oruç Tutun!

Gelelim Peygamber Efendimiz'in oruçla ilgili diğer hadis-i şeriflerini okumağa... Böylece demin söylediğim sözleri delillendirmiş olacağım. Yine sahih kaynakların rivayet ettiğine göre... Bu sahih kaynaklar sözünü niye tekrarlıyorum?.. Bazı kimseler, kendilerine bir hadis-i şerif söylendiği zaman diyorlar ki:

“—Bunun kaynağı ne?.. Bu hadis zayıf mı, sağlam mı?..”

Güzel; bir bilginin kaynağını öğrenmek herkesin hakkıdır. Amma biz de sağlam kaynaklı bir şeyi söyleyince, karşı tarafın dinlemesini, tutmasını isteriz; bu da bizim hakkımız. Yâni karşı taraf sahîh mi diye soruyor ya; “Tamam sahîh, hadî bakalım tut!” diyoruz.

“—Bu zikirle ilgili hadisler sahîh mi?..”

Öyle sahîh ki, sapasağlam; bu konuda ayetler bile var. Hadi bakalım, al eline tesbihi, sen de Peygamber Efendimiz’in tavsiye ettiği zikirleri yap!

“—Hocam, o zaman bana dervîş derler, tarikatçı derler, hûcu derler...”

Peygamber Efendimiz bunları yapın diye tavsiye ediyor, kim ne derse desin!.. Bunun faydası olduğu için, sevap olduğu için tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz.

Müslümanın vasıflarından bir tanesi, sapasağlam insan olmaktır, sapasağlam yürümektir. Öyle sağdan soldan gelen sözlerle, rüzgârla yalpalamamaktır, yıkılmamaktır. Kınayanın kınamasına aldırmamaktır.

وَالَّذِينَ يَخَافُونَ لَوْمَةَ اللَّهِ

(المائدة:٥٤)

(*Ve lâ yehâfûne levmete lâim*) “Müslüman hak bildiği, doğru bildiği, dürüst bildiği, güzel bildiği şeyi yaparken birisi ayıplasa, tenkit etse, ona kulak vermez, korkmaz, aldırılmaz.” (Mâide, 5/54)

Müslüman biraz efedir. Müslüman kahramandır, kabadayıdır, babayiğittir. Öyle sağdan soldan laf atmalara, sataşmalara hiç kulak asmaz, doğru bildiği şeyi yapar.

İnsanın nelerini tenkit ediyorlar... Dürüstlüğünü tenkit ediyorlar;

“—Bu devirde dürüst olunur mu, enayi!” diyorlar insana... Yâni dürüst olmamağa teşvik ediyorlar. Yâni bu insanların değer hükümleri o kadar kaybolmuş ki, o kadar tepetaklak olmuşlar ki, elleri üzerine amuda kalkmış öyle bakıyorlar. Ayaküstünde doğru düzgün bakmıyorlar, her şeyi ters görüyorlar. Çünkü kendileri tepetaklak... Onun için onlara bakılmaz.

Şimdi gelelim sahih hadislerden Peygamber SAS Efendimiz'in oruçlarla ilgili sözlerine... Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan sahih kaynakların rivayet ettiği ve Tirmizî'nin hasen hadis dediği bir hadis-i şerifi okuyacağım:³

مَنْ صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، فَقَدْ صَامَ الدَّهْرَ
كُلَّهُ

(حم.ن.ه.ع.ض.ت. عن أبي ذر)

³ Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.135, no:762; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.219, no:2409; İbn- i Mâce, *Sünen*, c.I, s.545, no:1708; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.145, no:21339; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.5, no:6650; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.417, no:3659; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.929, no:24190; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.458, no:22609, 22610.

RE. 425/12 (*Men sàme selâsete eyyâmin min külli şehrin, fekad sàme'd-dehra küllehû.*)

“Her kim her ayın içinde üç gün oruç tutarsa, bütün zamanı, bütün ömrü, bütün seneyi hep oruçlu geçirmiş gibi olur.”

Tamam bunu da anlıyoruz. Bizim bildiğimiz bir hesap var, iyilikler en aşağı on misli mükâfâatlanacaktı. Her aydan üç gün olunca, demek ki on misli, otuz edecek. Her aydan üç gün tutunca, bütün sene oruçlu gibi olacak. Peygamber Efendimiz'in bu sözünü anlıyoruz. İlâhî mükâfât kuralı işliyor. Üç gün tutunca otuz gün sevabı verdiği için, bütün seneyi tutmuş gibi sevap kazanıyor, sevgili izleyici ve dinleyiciler!..

Demek ki, her aydan üç gün tutacak.

“—Hangi üç günü tutayım?..”

Bu hususta çeşitli tavsiyeler var. Başında, ortasında, sonunda tutarsan olabilir. Tam ortasında on üç, on dört, on beşinde tutarsan o da olur, daha güzel olur. Aralıklı aralıklı, istediğin zaman tutarsan, o da olur. Çünkü, *“Mutlak ıtlakı üzere bırakılır.”* Mecelle'nin kaidesi bu...⁴Yâni, herhangi bir şart koşmadan söylemişse Peygamber Efendimiz; tamam, bir aydan üç gün oruç tutan, bütün senesini oruçlu geçirmiş gibi, bütün ömrünü oruçlu geçirmiş gibi olur diyorsa, öyledir. Hangi günü kalmaz artık... Yâni, teferruat söylenmemişse, şart koşulmamışsa, o umûmî hükme uyan her çeşit tavır olabilir.

⁴ Mecelle, Genel Kurallar, No.65: “Mutlak ıtlakı üzere cârî olur; eğer nassen yahut delâleten takyjîd delili bulunmazsa...”

Bir keresinde Peygamber SAS buyurdu ki:

“—Ey insanlar! Allah size bu mübarek Kâbe-i Müşerrefe’yi, Beyt-i Muazzama’yı, Mescid-i Haram’ı belirli zamanda, belirli kurallara, farzlarına riayet ederek ziyaret etmeyi, haccetmeyi farz kıldı.” dedi.

Hac ayetleri, emirleri gelince cemaate, etrafındaki kalabalığa böyle duyurdu. O açıklamanın üzerine bir zât kalktı, Peygamber Efendimiz’e dedi ki:

“—Yâ Rasûlallah, her sene mi haccedeceğiz?..”

Efendimiz hiç cevap vermedi. O duymadı sandı Peygamber Efendimiz’i... Tekrar:

“—Yâ Rasûlallah, her sene mi haccetmeyi emrediyor Allah?..

Her sene mi haccedeceğiz?”

Efendimiz yine bir şey demedi. O yine anlamadı, bir kere daha sordu. Peygamber Efendimiz içeri girdi, bir müddet sonra çıktı. Dedi ki:

“—Ey insanlar! Ben size bir şey söyledim mi, benim söylediğimle yetinin! Böyle fazla soru sorup da, kendinizi tehlikeye atmayın! Çünkü eğer, her sene mi dediği zaman ben cevap verseydim, her sene deseydim; ben onun peygamberi olduğum için, benim hatırıma haccetmeyi Allah her sene farz ederdi. Her sene de gidemezsiniz, hepiniz günahkâr olurdunuz.”

Her sene hacca kaç kişi gidebilir? Belki Hicaz'dakiler gidebilir ama uzaktakiler gidemez. Onun için, “Ben böyle umûmî söylemişsem, umûmî haliyle bırakın! Öyle her sene mi, şartı var mı diye sormayın! Sorarsanız, zorlaşır.” buyurmuş.⁵

Biliyorsunuz Kur'an-ı Kerim'in ikinci sûresi olan Bakara Sûresi'nde, yahudilerin bir inek kurban kesme mâcerası anlatılır. Allah-u Teâlâ Hazretleri onlara, “Bir inek kurban edin!” dedi. Onlar bu sefer dediler ki:

“—Nasıl bir inek? Rengi nasıl olacak? Şöyle mi, böyle mi?..”

Onlar sordukça, Allah da şöyle olacak, böyle olacak diye şartlar vahyetti. Bu sefer o cins ineği bulmakta zorluk çektiler. Kestiler ama, neredeyse kesmeyeceklerdi, günahkâr olacaklardı. Allah'ın kahrına, gazabına uğrayacak duruma geleceklerdi.

Demek ki üç gün tutmak diyor, tamam... Artık, “Bunun hangi günüydü, hangi tarihleriydi?” filân diye karıştırmaya lüzum yok... Bir ayın içinde kendisine uygun gelen üç gün oruç tutarsa, o sevabı alır.

---

⁵ Müslim, *Sahîh*, c.II, s.975, no:1337; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.508, no:10615; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.129, no:2508; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.18, no:3704; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.325, no:8398; Ebû Hüreyre RA'dan.

d. Bir Gün Nafile Orucun Sevabı

Geleli bir başka hadis-i şerife. Hatîb-i Bağdâdî'nin Ebû Hüreyre RA dan rivayet ettiğine göre, bir de Sehl ibn-i Sa'd RA'dan rivayet var; diyor ki Peygamber SAS:⁶

مَنْ صَامَ يَوْمًا تَطَوُّعًا، لَمْ يَطَّلِعْ عَلَيْهِ أَحَدٌ، لَمْ يَرْضَ

اهلُّ لَهُ بِثَوَابِ دُونَ الْجَنَّةِ

(خط. عن سهل بن سعد؛ خط. عن أبي هريرة)

RE. 426/4 (*Men sàme yevmen tetavvuan, lem yattali' aleyhi ehadün, lem yerda'llàhü lehû bi-sevâbin dûne'l-cenneh.*)

Ne kadar güzel!.. “Bir insan Ramazan'ın dışında, farz olmayan bir zamanda; mecbur değil, farz değil ama, sevap kazanayım diye, tetavvuan, itaat olsun, Allah'a kurbiyet olsun, yakınlığa vesîle olsun, sevap kazanayım diye kim bir gün nafile oruç tutarsa... Yâni Allah'a itaat kasdıyla, iyi kulluk yapmak maksadıyla, bir gün oruç tutarsa bir insan; (*lem yattali' aleyhi ehadün*) onun oruç tuttuğuna kimse vakıf olmayacak, kimse anlamayacak, kimseyi bilgilendirmeyecek, ben oruçluyum diye kimseye ifşâ etmeyecek. Oruçlu olduğunu – delikanlı tabiriyle söyleyelim– çaktırmadan, sezdirmeden orucu tutacak.

⁶ Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.278; Sehl ibn-i Sa'd ve Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.718, no:23601; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.469, no:22640.

“Kimse onun oruçlu mu olduğunu anlayamadan öyle bir oruç tutarsa, Allah-u Teâlâ Hazretleri onun mükâfâtı olarak cennetten başka bir şeye razı olmaz.” Yâni, “Bu orucun mükâfâtı cennettir der, cenneti verir.” demek.

Demek ki, aziz ve sevgili dinleyiciler! Oruçları Allah rızası içintutacağız ve oruçluyum, oruçluyum filân diye de herkese söylemeyeceğiz, saklamağa çalışacağız. Yâni, “Ben ne adamım, ne kadar dindarım, bak ne kadar âbid ve zâhidim! Görüyor musunuz, işte oruçluyum, oruçluyum...” derse, o zaman riyaya, gösterişe, süm’aya girer. Allah’ın sevmediği şeyler bunlar.

Gösteriş için, başkası beğensin, alkışlasın, takdir etsin diye böyle şeyler yapmak doğru değil; onlardan kaçınacağız. Nafile ibadetin, farz, mecburî olmayan, sevap kazanmak maksadıyla yapılan ibadetlerin saklı olmasını Allah seviyor. Riya olmasın, gösteriş olmasın, şöhret olmasın, alkış olmasın, caf caf olmasın, fiyaka olmasın, adam onu kullanmasın; ahiret işi yapıp da dünyalık nüfuz toplamak, alkış toplamak gibi çirkin işler tahakkuk etmesin diye, saklamayı dinimiz uygun buluyor.

O zaman ne olur?.. Böyle sessiz sedâsız olursa, mükâfât alır. Alkışlı, davullu, zurnalı, “Ben oruçluyum! Ben oruçluyum!..” derse, sevabı gider. Anlıyoruz ki, ibadetler sessiz sedâsız, Allah rızası için yapılacak.

e.Arafe Günü Oruç Tutun!

Oruçla ilgili bir iki hadis-i şerif daha okuyalım. Nafile oruçların mükâfâtları hakkında çeşitli hadis-i şerifler var. Ama başka başka zamanlarda tutulan oruçları anlatmak istiyorum:⁷

مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ، غُفِرَ لَهُ سَنَتَيْنِ: سَنَةٌ
أَمَامَهُ، وَسَنَةٌ خَلْفَهُ

(د. طب. عن قتادة؛ عبد بن حميد، كر. عن أبي سعيد)

RE. 426/1 (*Men sàme yevme arafate gafera'llàhe lehû seneteyn,*

“Arafe gününde bir kimse oruç tutarsa, Allah onun iki senelik günahını affeder: (*Seneten emâmehû*) Bir gelecek senenin günahlarını affeder, (*ve seneten halfehû*) bir de geçmiş senenin günahlarını affeder.” diye müjde var.

⁷ ibn-i Mace, *Sünen*, c.I, s.551, no:1731; Tarebani *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XIX s.4, no:6 Katâde ibn-i Nu'man RA'dan.

Abd ibn-i Humejd, c.I, s.299, no:967; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.230; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan

İbn-i Hacer, *el-Emâlî*, c.I, s.141; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.179, no:5923; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.460, no:7548; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.112, no:105; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.170, no:464; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.II, s.38, no:847; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.300, no:8259; Ebû Katâde RA'dan.

Mecmau'z-Zevâid, c.III, s.436, no:5142; *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.115, no:12086; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.467, no:22634.

Bu da hatırınızda kalsın diye istediğim, temenni ettiğim hadis- i şeriflerden birisidir. İbn-i Asâkir Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri'nden; Taberânî ve İbn-i Mâce, Katâde Hazretleri'nden rivayet etmişler. Başka kaynaklarda da var.

Arafe gününde oruç tutmak. Arafe günü hangi gündür?.. Karışıklığa sebep olmasın diye belirtmem lâzım! Arafe günü dediği, hacıların Arafat'a çıktığı gün demek. Biz Arafe günü deyince, her güzel bayram gününün bir gün evveline arafe diyoruz; öyle değil. Burada maksat, hacıların hacca gittiği, Kurban Bayramı'ndan bir gün önce Arafat'a çıkıyorlar, o Arafat'a çıkma günü. Yâni, Zilhicce kamerî ayının dokuzuncu günü.

“Kim Arafe günü oruç tutarsa, Allah onun iki senelik günahını bağışlar.” Bakın, bir günlük oruçla iki senelik günahını bağışlıyor. (*Seneten emânehû*) “Önündeki bir yılın günahını bağışlar; (*ve seneten halfehû*) geçirmiş olduğu, mâzîde kalmış senenin günahını bağışlar.”

Çok ilginç... O kadar ilginç ki, ben buradan şu anlamı sezinliyorum, inşaallah yanlış değildir: Bu orucu tutanı Allah önündeki senede de yaşatacak da, o sene yapacağı günahları da affedecek. Allah ömür verecek, yaşatacak da, hatası günahı da olursa, bağışlayacak mânâsını seziyorum.

“—O zaman hocam bunu yazalım!..”

Zilhicce'nin dokuzu... İşte açın takvimi, Zilhicce'nin dokuzunu kırmızı boya ile boyayın, kocaman çarpı işareti koyun. Ama not olarak da isterseniz, "Kurban Bayramı'ndan bir gün önceki Arafe günü oruç tutulacak!" diye yazın.

Yalnız burada bir şeyi hatırlatayım: Hacca gitmiş olan hacı babalar, hacca gidecek olan hacı namzetleri, hacı vâlideler, teyzeler Arafat'a çıktıkları gün oruç tutmazlar. Orada mekruh, pek makbul değil, uygun değil. Neden?.. Çünkü orada ibadet edecek, sefer hali var, seyahat hali var. Ev yok, bark yok, sıkıntı var... Mina'dan Arafat'a gidecek sabahleyin, akşama kadar orada çadırda kalacak. Oradan akşamleyin Müzdelife'ye gelecek. Müzdelife'de ikâmet yeri yok, çadır bile yok, açıkta kalacak. Yürüyecek, yürümezse vasıtaların içinde bekleyecek, pişecek, yorulacak...

İşte o gün hacılara tavsiye edilmiyor bu. Hacca gitmeyecek olanlar yazsınlar, Kurban Bayramı'nın arafesinde oruç tutmayı takvimlerine işaretlesinler! Bugün de çok sevapmış diye, bunu da bildirmiş oldum. Neyi bildirmiş oldum?.. İki ay sonraki bir günün orucunu şimdiden size bildirmiş, müjdelemiş oldum, tutasınız diye...

f.Çarşamba, Perşembe ve Cuma Orucu

Bir başka hadis-i şerifi daha okumak istiyorum:⁸

مَنْ صَامَ يَوْمَ الرَّبِيعَاءِ، وَالْخَمِيسِ، وَالْجُمُعَةِ، ثُمَّ
تَصَدَّقَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِمَا قَلَّ مِنْ مَالِهَآ وَكَثُرَ غُفْرَ
لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ عَمِلَهُ، حَتَّى يَصِيرَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ مِنَ

الْخَطَايَا

(طب . هب . عن ابن عمر؛ هب . عن ابن عباس)

RE. 426/5 (Men sàme yevme'l-erbiài, ve'l-hamîsi, ve'l-cumuah, sümme tesaddaka yevme'l-cumuati bimâ kalle min mâlihî ev kesüra, gufire lehû küllü zenbin amilehû, hattâ yasîra keyevme veledethü ümmühû mine'l-hatâyâ) Bu da bir çok kaynaklarda, Taberânî'de Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiş. Burada buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

“Kim *yevm-i erbiâ*'da ve *hamîs*'te oruç tutarsa...” Ne demek *yevm-i erbiâ* ve *hamîs*?.. Mahsustan bu kelimeleri kullanıyorum, biraz Arapça öğrenin diye. *Yevm-i erbiâ*, çarşamba günü demek; *yevm-i hamîs* de, perşembe günü demek... *Erbia* dört kelimesiyle ilgili, *hamîs* de beş kelimesiyle ilgili. Biz zâten çarşamba derken, *çar* da dört demek; Farsça'sını kullanıyoruz.

⁸ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.347, no:13308; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.397, no:3872; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.295, no:8232; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.921, no:24167; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX s465, no:22631.

Perşembe derken de, *pençşenbe* diyoruz; *penç* de beş demek. Aynı şeyi kullanmışız, ama Farsça'sını...

“Çarşamba ve perşembe günü kim Allah rızası için, mecburiyet olmadan, sevap kazanmak maksadıyla oruç tutarsa; (*ve'l-cumuah*) bir de cumayı eklerse...” Biliyorsunuz, cuma günü tek başına oruç tutmak da doğru görülüyor. “Ama çarşamba, perşembe, cuma; üçünü eklerse birbirine... (*Sümme tesaddaka yevme'l-cumuati*) Cuma günü de olunca tasadduk ederse, cüzdanı açıp para veyahut ambarı açıp mal, yiyecek, içecek bir sadaka verirse...”

Sadaka para ile de olur, bir torba pirinç de olur, bir çuval pirinç de olur, bir teneke zeytinyağı ile de olur, malla da olur, elbise vermek de olur... Yâni, “Cuma günü herhangi bir şekilde tasadduk ederse, sadaka olsun diye bir şey verirse; (*bimâ kalle min mâlihî ev kesüra*) malından az veya çok bir sadaka verirse...”

Burada da bakın, “Şu miktardan az olursa, kabul etmem!” diye bir şart yok... Az veya çok, cuma günü sadaka verecek yalnız. Çarşamba oruç tutacak, perşembe oruç tutacak, cuma oruç tutacak; cuma günü de sadaka verecek. Ne olurmuş?..

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz SAS: (*Gufire lehû küllü zenbin amilehû*) “İşlediği bütün günahları affolunur. (*Hattâ yasîra keyevmi veledethü ümmühû mine'l-hatâyâ*) Hatâlardan o kadar temizlenir ki, anasından doğduğu günkü gibi olur, hataları silinir, tertemiz olur.”

Duyan, “Ben bunu yaparım!” diyecek. Yâni bu kaçırılmaz!.. Hem de bakın bunları ne münâsebetle söylüyoruz, “Önümüzdeki günlerde altı gün oruç tutacağız ya, ben çarşamba, perşembe, cumayı denk getiririm bunu kazanırım!” demeniz için söylüyorum, sevgili dinleyiciler ve izleyiciler! Yâni, sizin sevap kazanmanıza delâlet etmek istiyorum. Benim kârım ne?..

Benim kârım da, tam sizin aldığınız sevap kadar sevap almak... Sizden bir şey eksilmeyecek, ama Allah size sevap kazandırdığım için, sizin sevabınız kadar da bana bir mislini verecek. Halbuki o orucu ben tutmadım, siz tuttunuz. Çünkü ben söyledim, sizi heveslendirdim, siz de tuttunuz diye...

Hadis-i şerifte buyruluyor ki:⁹

⁹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.274, no:22414; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.226, no:628; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.85, no:86; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.IV, s.217; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.383; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.342; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.478, no:7400; Ebû Mes'ud el-Ensârî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.41, no:2670; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.275, no:4296, İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadâi'l-Havâic*, c.I, s.39, no:27; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.357, no:23077; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.298; Süleyman ibn-i Büreyde babasından.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.116, no:7657; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.90; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.34, no:2384; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.351, no:1031; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.306, no:1317; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.150, no:1742; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.266; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.555; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.233, no:3121; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.418; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.193; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.233, no:3121; Hz. Aişe RA'dan. RE, 207/5.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.359, no:16052-16055; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.399, no:1282; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XII, s.493, no:12394.

لَدَالٌ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ

حم. طب. خط. عد. عن أبي مسعود الأنصاري؛ ت. ع. وابن أبي الدنيا عن أنس؛ حم.
عد. عن سليمان بن بريدة عن أبيه؛ هب. عد. عن ابن عباس

(*Ed-dâllü ale'l-hayri kefâilihî*) “Hayra delâlet eden de, hayrı işlemiş gibi sevap alır.”

Onun için, beni tanıyan kardeşlerime, ihvânımıza rica ediyorum, bu fırsatları kaçırmamasınlar! Hadis-i şeriflerde duydukları güzel şeyleri yazsınlar bir yere, hemen uygulasınlar da, o sevaplar ellerine geçsin!..

g.Allah’ın Nimetleri Sayısız

Şevval’in altı gününü söyledik, Arafe orucunu da söyledik, pazartesi perşembe orucunu da söyledik; çarşamba, perşembe, cuma günü orucunu da söyledik. “Bunların hepsi bir yerde toplanır mı?” diye bir vaaz bilmecesi sorsak; toplanır. Eyyâm-ı biyzlar hangi güne denk geliyor. Yâni, Şevval’in on üçü, on dördü, on beşi hangi güne denk geliyor. Onun başındaki çarşambasını, perşembesini de eklerdik. Hepsini birden tuttuk mu, bu hadis-i şeriflerde vaad edilen sevapların hepsi Allah’ın lütfuyla inşâallah defterimize yazılırdı.

Biz kuluz, her şeyimiz Cenâb-ı Hak’tan... Yâni neyimiz varsa, ondan... Ömrümüz ondan, hayatımız ondan, sıhhatimiz ondan, imanınızı onun lütfu, aklımız onun verdiği bir akıl... Her şeyimiz, çoluk, çocuk, ev, bark, mal, mülk, bilgimiz ondan... Her şeyi veriyor, zâten

istemedenden nice nice nimetleri vermiş; az mı?.. Üzerimizdeki nimetleri saymak istesek, sayamayız. Ayet-i kerimede sayamazsınız diyor: Kur'an-ı Kerim'de iki ayette böyle geçiyor. Birisi şöyle:

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ الَّ تَحْصُوهَا، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

(ابراهيم:۳۴)

(*Ve in teuddû ni'meta'llâhi lâ tühsühâ, inne'l-insâne lezalûmün keffâr.*) “Allah’ın nimetlerini sayacak olsanız, bitiremezsiniz. İnsanoğlu bu kadar nimetlerin kadrini, kıymetini bilmez. Sayılamayacak kadar nimet veriyor Allah... Çok zâlimdir insanoğlu, çok küfrân-ı nimet edici bir mahlûktur insanoğlu.” (İbrâhim, 14/34) diye geçiyor.

Öteki ayet-i kerimede de:

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ الَّ تَحْصُوهَا، إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ

رَحِيمٌ

(النحل:۱۸)

(*Ve in teuddû ni'meta'llâhi lâ tühsühâ, inna'llâhe legafûrun ra-hîm.*) “Allah’ın nimetlerini sayacak olsanız, bitiremezsiniz. Doğrusu Allah çok mağfiret edicidir, merhamet edicidir.” (Nahl, 16/18) diye, orada rahmetini gösteriyor bize. Yâni, “Siz bu nimetlerin

şükürünü edâdan aciz kalırsınız ama, Allah afv ü mağfiret eder.” demiş oluyor. Yoksa biz, Allah’ın bize verdiği nimetlerin bir tanesinin ücretini, maaşlarımızla, servetlerimizle ödemeğe kalksak, ödeyemeyiz. Ne gözü ödeyebiliriz, ne kulağı; ne aklı ödeyebiliriz, ne sıhhati...

Zaten sıhhatin kenarından küçük bir şey eksildiği zaman, millet Almanya’yı boyluyor, Amerika’yı boyluyor... Houston Hastanesi diyor, İsviçre’deki falanca klinik diyor. Sıhhatinin bir parçasını oralarda bulmak için fabrikasını satıyor, evini barkını, köşkünü satıyor, servetini veriyor.

Hiç bir şeyini ödeyemeyiz Cenâb-ı Hakk’ın... Bunu niçin söylüyorum?.. Cenâb-ı Hak zâten istemedi bize birçok nimet vermiş, biz de böyle heveslenir de peşine düşersek; Rabbimiz seviyormuş böyle ibadet etmemizi diye severek, aşk ile, şevk ile kulluk edelim diye...

Allah dua etmeyi de seviyor;

“—Yâ Rabbi, ben bunu istiyorum!” diye istemeyi seviyor.

Dünya zenginleri isteyene kızmağa başlıyor. İlkönce belki sabırlıysa, bir şey demez. İkincide biraz yüzü kızarır. Üçüncüde daha kızarır. Dördüncüde, beşinci de hep isterse, en sonunda:

“—Eh, başka zengin yok mu? Git de biraz da başkasından iste!

Yeter artık, vermiyorum.” deyiverir.

Allah öyle demiyor, Allah dua eden kulunu seviyor. Dua edenin duasını, niyaz edenin niyazını, tazarrû edenin tazarrûunu seviyor... *Tazarrû* da, niyaz mânâsına Arapça, Sinan Paşa'nın *Tazarrû-nâmesi*'ni filân duymuşsunuzdur edebiyat derslerinden... Kulun yalvarmasını seviyor, istemesini seviyor ve isteyin diye kendisi emrediyor:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

(المؤمن:٦٥)

(*Ve kâle rabbükümü'd'unî istecib leküm*)
“Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin, kabul edeyim!” (Mü'min, 40/60) diye kendisi emrediyor.

قُلْ مَا يَعْْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

(الفرقان:٧٧)

(*Kul mâ ya'beü biküm rabbî levlâ duâüküm*)
“Duanız olmasaydı, Allah size hiç kıymet vermezdi.” (Furkân, 25/77) diyor.

Kulun duası makbul Allah indinde... İstemeyene kızıyor Allah:¹⁰

مَنْ لَمْ يَسْأَلِ أَهْلًا غَضِبَ أَهْلًا عَلَيْهِ

(خ. فى الأدب المفرد عن أبى هريرة)

¹⁰ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.456, no:3373; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.229, no:658; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.63, no:3126; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.X, s.82, no:9136.

(Men lem yes'eli'llâhe gadıba'llâhu aleyhi)
“Kim Allah'tan bir şey istemezse, dua etmek aklına gelmezse; Allah'ın yolu, caminin yolu, seccadenin yeri, kiblenin istikameti hiç hatırında değilse, Allah ona gazab eder.”

Adama soruyorsun, kibleyi bile bilmiyor. Bizim seyyar satıcı dostlardan birisi, Anadolu'da bir kasabaya gitmiş. İşte müşterisine sattığı malları vermiş. Akşam olduğu için, müşterisi:

“—Lütfen bize buyurun, misafir olun!” demiş.
O da:

“—Tamam, olurum.” demiş.

Müşterisi iyi, paraları iyi... Bizim seyyar satıcı müslüman... Seyyar satıcı ama dükkânı da var, malını pazarlamak için gidiyor.

Adamın evine misafir olmuş. Namaz vakti gelince, adama:

“—Ben abdest alacağım, namaz kılacağım... Nerede abdest alayım?..” demiş.

“—İşte musluk, işte havlu...” diye ev sahibi göstermiş. Orası tamam. Abdesti almış.

“—Namaz kılacağım, kible ne tarafta?” demiş.

Ev sahibi ensesini kaşımağa başlamış. Kibleyi bilmiyor, alını secdeye gelmemiş, evinin kible tarafından haberi yok, namaz kılmıyor.

Hiih, nasıl kızmış bu bizim satıcı... Kızgınlığından kendisini tutamamış, yemini basmış:

“—Vallâhi billâhi, kıblenin yönünü bile bilmeyen bir insanın evinde ben misafir kalmam!” demiş, çıkmış gitmiş kapıdan.

Adam da mahcup olmuş:

“—Yâhu gel, öğrenirim... Yapma, bundan sonra öğreneceğim, kılacağım!..” filân demiş.

Yeminini bozmamış, gitmiş bir başka yerde yatmış. Ötekisi de kıblenin yerini öğrenmiş, ondan sonra da alını secdeye gelmiş.

Öyle insanlar var ki, kibleyi bilmiyor... Öyle insanlar var ki, kelime-i şehâdet getirmeyi bilmiyor... Öyle insanlar var ki, “Senin peygamberin kim?” dediğin zaman, aklına gelen, ağzına gelen meşhurlardan bir isim söylüyor. Ne olduğunun da farkında değil, peygamberinin ismini bilmiyor.

Bu nedir? Kim suçlu?.. Başta dini öğretecek insanlar suçlu... Başta devlet suçlu... İnsanları yöneten kim varsa, onlar suçlu... Anneler suçlu, öğretmenler suçlu, devlet suçlu, millet suçlu... Alim suçlu...

Bu kadar cahil bıraktırıılmaz ki, bu kadar cahil kalınmaz ki... Bunlara öğretmek lâzımdı. Annesi öğretecekti, babası öğretecekti; onlar öğretmemiş. Okulda öğretmen öğretecekti, o öğretmemiş. Toplum öğretecekti, toplum öğretmemiş. Böyle bir namazsız, niyazsız, teşehhüdsüz nesil ortaya çıkmış.

Bir arkadaş bir şey almak istemiş bu Avustralya’da, İngilizce’si biraz zayıf, yarım yamalak İngilizce ile:

“—Bana yarım kilo şundan ver!” demiş.

Karşıdaki satıcı ne demiş?.. O bize anlatıyor, gülüyoruz.

”—Plîz (*please*) demezsene, yâni lütfen demezsene vermem!” demiş

İngilizler alışmış, “Lütfen şunu verir misin?.. Lütfen yarım kilo verir misin?” diyorlar. Para alıyor, veriyor. Toplum alıştırmış insanlarını, “Lütfen demeyince vermem!” diyor, adam bozuluyor, razı olmuyor işe, kızıyor. Tamam, “Plîz” demiş, almış.

Şimdi toplum bu kadar eğitimsiz olmaz ki, Allah’ın verdiği rızkı yeyip de Allah’ı bilmemek olmaz ki... Ben İlâhiyat Fakültesi profesörüyüm; bu meseleleri ömür boyunca okudum, inceledim. Dinsizlik bir çıkar yol değil ki... Dinsizlik bilimsel değil ki, mantıklı değil ki... İnkârcılık çözümsüzlük... Münkir olmak, kâfir olmak toplumu, tabiatı, yeri, göğü, bitkileri, varlığı izah edemiyor ki... Bütün büyük filozoflar, bilim adamları büyük ölçüde bir dine inanıyorlar. Ama dinin en doğrusu İslâm...

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

(آل عمران: ۱۹)

(*Inne'd-dîne inda'llâhi'l-islâm*) [Allah indinde hak din İslâm'dır.] (Âl-i İmran, 3/19)

Öğretmeyenler sorumlu:¹¹

لَكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

(خ. م. د. ت. ح. م. ح. ب. ط. س. ع. ه. ب. ق. ح. ل. خط. عد. عن ابن عمر)

¹¹ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.304, no:853; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1459, no:1829; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.145, no:2928; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.208, no:1705; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II s.54 no:5167; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.342, no:4490; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.81, no:206; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.170, no:3890; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.273, no:450; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.199, no:5831; Abdü'r-Rezzak, *Musanef*, c.XI, s.319, no:20649; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.322, no:5261; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.287, no:12466; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.374, no:9173; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.281; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.143, no:2951; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.242, no:745; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İyâl*, c.I, s.491, no:320; İbn-i Mürdeveyh, *Emâlî*, c.I, s.108, no:2; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.428, no:2327; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.265, no:100; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.174; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.110, no:5954; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.49; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.273, no:450; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.123; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.47, no:14710; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.152, no:209; Abdullah ibn-i Amr RA'dan. Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.276, no:2771; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-*

Duafâ, c.V, s.330, no:1483; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.33, no:14670 ve 14710; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.941, no:1946; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.381, no:15753, 15754; RE. 343/1.

(*Küllüküm râin, ve küllüküm mes'ûlün an raiyyetihî*) “Hepiniz çobansınız, hepiniz sürünüzden sorumlusunuz, mes'ulsünüz.” diyor Peygamber SAS Efendimiz. Sorumlu olup da, sorumlu- luğunun gereğini yapmayan herkesin, Allah yakasına yapışıp, çatır çatır sorar ve cezasını verir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri sorumluluğumuzu idrak etmeyi nasib etsin cümlemize...

Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا

(التحریم: ٦)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû kù enfüseküüm ve ehlîküüm nârâ*) “Ey iman edenler! Kendinizi ve çoluk çocuğunuzu, yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden koruyun!” (Tahrim, 66/6)

Çocuğun cehennemden korunması, cennetlik olarak yetiştirilmesi için, ilk vazife annenin babanın vazifesi... Artık o yapmayınca, toplum yapacak. Çünkü ahlâkın kaynağı dindir, nefis terbiyesinin kaynağı dindir, dürüstlüğün kaynağı dindir. İyi vatandaşlığın kaynağı dindir. Ötekisi rüşvet alır, vatani satar... Gerçekler böyle.

Allah bizi toplum olarak gaflet uykusundan uyandırsın, gerçekleri bilen bir toplum eylesin... Gerçeklerden uzaklaştırırsa, cezası daha büyük olur, felâketler gelir. Allah lütf u

keremi ile gaflet uykusundan uyandırırın...
Kendisine güzel kulluk yapmayı nasîb etsin...
Tevfîkini refîk eylesin...

Sonunda hem dünyada, hem ahirette bahtiyar olmayı, felâketlere uğramamayı, cezâlara çarpılmamayı nasîb eylesin... Cümledenizi, cümlemizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler,
es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

22. 01. 1999 - AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

